

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2010-4-268
Karar Sayısı : 11-36/757-234
Karar Tarihi : 09.06.2011

(Önaraştırma)

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

10 **B. RAPORTÖRLER** : İbrahim AYDEMİR, Mücteba ALTUN

C. BAŞVURAN : Hüseyin AVCI
Çengilti Köyü Karatay/Konya

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : - Türk Motor Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Dünya Ticaret Merkezi A-3 Blok K:8 Yeşilköy/İstanbul
- Koçaklar Otomotiv Traktör San. Tic. Ltd. Şti.
Musalla Bağları Mah. Demiral Sok. No:3/B Selçuklu/Konya

20 **E. DOSYA KONUSU:** Konya ilinde faaliyet gösteren Koçaklar Otomotiv Traktör San. Tic. Ltd. Şti. (Koçaklar)'nin kredili traktör satışlarında keyfi davranarak satış yapmadığı, ayrıca tüketicilerin diğer il veya ilçelerden traktör alımının engellendiği iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Başvuruda özetle; Konya'da faaliyet gösteren Türk Motor Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Tümosan)'nin tüm bayilerinin aynı aileye ait olduğu; aynı ilde faaliyet gösteren Koçaklar'ın kredili traktör satışlarında keyfi davranarak satış yapmayabildiği ve ayrıca diğer il veya ilçelerden traktör alımının engellendiği iddia edilmektedir. Bu çerçevede, söz konusu şikâyetin asıl olarak pasif satış yasağı uygulaması olduğu tespit edilmiştir.

30 **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 11.10.2010 tarih ve 7774 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 09.11.2010 tarih, 2010-4-268/İİ-11-385.SK sayılı İlk İnceleme Raporu, 25.11.2010 tarih ve 10-73 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 30.05.2011 tarih ve 2010-4-268/ÖA-11-151.İA sayılı Önaraştırma Raporu 02.06.2011 tarih ve REK.0.06.00.00-110.02.02/348 sayılı Başkanlık önergesi ile 11-36 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da; Tümosan bayilerinin pasif satışını engellediği iddialarına yönelik olarak yeterli bulguya ulaşılamadığı ve bu nedenle 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı görüşüne yer verilmiştir.

40 **I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME**

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

11-36/757-234

Dosya kapsamında ilgili ürün pazarı “tarımsal traktörler pazarı” olarak tespit edilmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

Tümosan ile bayileri arasında yapılan sözleşmelerde tespit edilen alanlar, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde kalan tüm coğrafyayı kapsamaktadır. Bu sebeple, ilgili coğrafi pazar “Türkiye” olarak belirlenmiştir.

I.2. Yapılan Tespitler

I.2.1. Tümosan Bayilik Sözleşmelerine İlişkin Tespitler

50 Koçaklar’da yapılan yerinde incelemede elde edilen, 11.10.2004 tarihinde Tümosan’la Koçaklar arasında imzalanan Bayilik Sözleşmesi’nin 5.18. maddesinde şu ifadeler yer almaktadır:

“... bayi diğer bir bayi bölgesinde satış ve pazarlama faaliyetlerinde bulunamaz. Satış faaliyetlerinde ALÇELİK TÛMOSAN ve diğer Bayilere karşı haksız rekabet yapamaz. Diğer bayilerin bölgesine satış yaptığı tespit edildiğinde ALÇELİK TÛMOSAN tarafından belirlenen bayilik kar oranı nispetinde diğer bayiye ödeme yapar.”

Yukarıda geçen son cümlede yer alan ifade yalnızca aktif satışı değil, pasif satışı da içeren bir kısıtlamadır; zira bölge dışına herhangi bir yolla satış yapıldığında ilgili bölgedeki bayiye ödeme yapılmasını hükme bağlamaktadır.

60 Bahis konusu sözleşmenin 2. maddesinde sözleşmenin bir yıl süreli olduğu, fakat tarafların biri diğerine sözleşmenin yenilenmeyeceğini yazılı olarak ihbar etmezse işbu sözleşmenin kendiliğinden ve aynı şartlarla bir yıl daha uzayacağı belirtilmektedir. Koçaklar’ın da bu sözleşme çerçevesinde faaliyetlerini sürdürdüğü tespit edilmiştir.

Tümosan’dan edinilen bayilik sözleşmesi örneğinde de benzer şekilde “(bayi) diğer bayilerin bölgesine satış yaptığı tespit edildiğinde TÛMOSAN tarafından belirlenen bayilik kar oranı nispetinde diğer bayiye ödeme yapar. Ancak, BAYİ TÛMOSAN’dan müsaade almak şartıyla serbest bölge olarak belirlenen ve bayilik verilmeyen bölgelerde satış yapılabilir. Bayi’nin işbu hükme aykırı davranışı TÛMOSAN tarafından sözleşmenin haklı nedenle fesih sebebidir.” hükmü mevcuttur.

70 Tümosan, konu hakkında Kuruma gönderdiği açıklamasında, Sözleşme içeriğinde tespit edilen bölge dışına satışları engelleyen ifadelere, bankaların kredi kullandırma işlemlerinde bölge harici uygulama yapılmaması nedeniyle, bankaların verdikleri kredilerde bayilerin kefaletini istememesi, bayilere müşterileri takip zorunluluğu getirmemesi ve bayilerin satışlarından dolayı tahsilât problemleri yaşanmaması için yer verildiği belirtilmiştir. Bununla birlikte, açıklamada, 2006 yılından itibaren düzenlenen bayilik sözleşmelerinde bölge dışı satışları engelleyen maddelerin kaldırıldığı; rekabeti engelleyici herhangi bir ifadeye sözleşmelerde yer verilmediği; ancak bankalarla yapılan *buy-back* anlaşmaları gereğince, kredili satışlarda şirketlerinin ve müteselsilen bayilerinin de sorumlu olması nedeniyle, bayilerinin peşin olmayan bölge dışı satışlarda dikkatli olmaları

80 konusunda sözlü olarak uyarıldıkları dile getirilmiştir.

I.2.2. Diğer Tespitler

Dosya konusu iddialara yönelik olarak, Koçaklar yetkilisi tarafından yalnızca Tümosan’ın belirlediği bölgelerde işyeri açmalarının mümkün olduğu, ancak her bölgeye satış yapabildikleri ifade edilmiştir.

28.02.2011 tarihinde Tümosan tarafından Koçaklar’a verilen satış yetki belgesinde, söz konusu belgenin 31.12.2011 tarihine kadar, Konya ilinin merkez, Bozkır, Doğanhisar,

11-36/757-234

Hadım, Iğın, Kadınhanı, Tuzlukçu, Yalılıyık, Güneysınır, Derbent, Çeltik, Taşkent, Derebucak, Altınekin, Akören, Selçuklu, Karatay, Meram, Yunak, Seydişehir ve Sarayönü ilçeleri için verildiği belirtilmektedir. Ayrıca aynı ekonomik bütünlük içerisinde değerlendirilen Koçkara Traktör Ziraletler Otomotiv San. ve Tic. Ltd. Şti. (Koçkara)'ne de benzer şekilde Akşehir ilçesi için satış yetki belgesi verilmiştir.

Bununla birlikte, yapılan incelemede Koçaklar'ın satış yetki belgesinde yer almayan Cihanbeyli, Karapınar ilçelerine ve Kütahya, Afyonkarahisar, Çanakkale, Karaman ve Aksaray gibi çeşitli illere satış yapmış olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit, teşebbüs yetkilisinin ifadelerini doğrular niteliktedir.

Tümosan yetkilisi görevli raportörlerle yaptığı görüşmede, benzer şekilde, bayilere bölge dışı satış yasağı uygulanmadığını belirtmiştir. Ayrıca yapılan yerinde incelemede, Sakarya bayisinin Bilecik, Bolu, Düzce, Kocaeli, Zonguldak illerine, Denizli bayisinin Aydın'a, Çorum bayisinin Amasya ve Ağrı illerine satış yaptığını gösteren faturalar tespit edilmiştir.

I.3. Değerlendirme

2002/2 sayılı "2003/3 ve 2007/2 sayılı Rekabet Kurulu Tebliğleri ile Değişik Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği"nin 4. maddesine göre, alıcının kendi alışı ve satış fiyatını belirleme serbestisinin engellenmesi ve aktif satışlar hariç olmak kaydıyla alıcının sözleşme konusu mal veya hizmetleri satacağı bölge veya müşterilere ilişkin kısıtlar getirilmesi yasaktır.

Tümosan'ın tarımsal traktörler pazarındaki payının yaklaşık %... olması ve bu çerçevede Tebliğ'de getirilen eşiğin aşılması sebebiyle, Tümosan ve bayileri arasındaki anlaşmalar ilgili Tebliğ kapsamında değerlendirilmiştir. Buna göre, Tebliğ'in yukarıda yer verilen hükmü uyarınca, Tümosan'ın aktif satış yasağını kısıtlaması grup muafiyeti kapsamında olup, pasif satışın kısıtlanması ise muafiyet alamamaktadır.

Esasen, Tümosan'ın 2006 yılına kadar yapmış olduğu bayilik sözleşmelerinin yasaklanmış olan pasif satışın kısıtlanması anlamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Konuyla ilgili görüşmede teşebbüs yetkilisi pasif satış kısıtlayan maddelerin 2006 yılında kaldırıldığını beyan etse de bahse konu maddelerin sözleşmeden çıkarıldığı ilk bayilik sözleşmesinin 2008 tarihli olduğu görülmektedir; daha önceki tarihli bir örnek sunulamamıştır.

Diğer yandan, teşebbüs yetkilisiyle yapılan görüşmede, 2006'ya kadar yapılan bayilik sözleşmelerinde her ne kadar pasif satışların kısıtlanması sonucunu doğuran maddeler bulursa da fiilen pasif satışların anılan tarihlerde de devam ettiği dile getirilmiştir. Yerinde incelemelerde anılan tarihlerde pasif satışların fiilen yapıp yapılmadığına ilişkin herhangi bir bulguya ulaşılamamıştır.

Raportörlerce yapılan yerinde incelemeler ve elde edilen bilgi ve belgeler çerçevesinde, hâlihazırda Tümosan tarafından pasif satışın engellenmesi yönünde bir politika izlendiği ya da bayilere bu yönde baskı yapıldığına dair herhangi bir delile rastlanmamış, aksine bölge dışına satış yapıldığını gösteren faturalar elde edilmiştir. Ayrıca, Tümosan yetkilisi, kendilerince bölge dışına satış yasağı uygulanmadığını, bölge dışına satış yapmak istemeyen bayilerin T.C. Ziraat Bankası A.Ş.'nin kredileri (buy-back kredileri) kapsamında müşteriye kefil olmalarının banka tarafından istenmesi nedeniyle, böyle bir tutum takınılmış olabileceğini ifade etmiştir. Bu bağlamda, başka bölgeden müşterilere satış yapılmamasının nedeninin müşterinin ödeme riskinin/kredibilitesinin bilinmemesi olduğu, dolayısıyla uygulamanın pasif satışın engellenmesine dönük bir politikadan değil, ticari risk almama eğiliminden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

11-36/757-234

Özetle, Tümosan ile bayileri arasında hâlihazırda yapılan bayilik sözleşmelerinde pasif satışın yasaklanmamış olması, Tümosan'ın pasif satışı önlemeye dönük bir eyleminin tespit edilememiş olması, gerek bayilerden gerekse Tümosan tarafından pasif satışın yapıldığına dair faturaların elde edilmiş olması, kredili satışlarda ortaya çıkan risk nedeniyle bölge dışına satış yapılmamasının makul karşılanabilecek ticari nedenlere dayanması gibi unsurlar bir arada ele alındığında, dosya konusuyla ilgili olarak soruşturma açılmasına gerek olmadığı kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

140 Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikâyetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.